

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

12. juuli 2012 *

Õigusalane koostöö tsiviilasjades — Kohtualluvus, kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine —
Määrus (EÜ) nr 44/2001 — Euroopa patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi — Valikuline ja
erandlik kohtualluvus — Artikli 6 punkt 1 — Kostjate paljususe — Artikli 22 punkt 4 —
Patendi kehtivuse vaidlustamine — Artikkel 31 — Ajutised või kaitsemeetmed

Kohtuasjas C-616/10,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Rechtbank 's-Gravenhage (Madalmaad) 22. detsembri 2010. aasta
otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 29. detsembril 2010, menetluses

Solvay SA

versus

Honeywell Fluorine Products Europe BV,

Honeywell Belgium NV,

Honeywell Europe NV,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja esimees K. Lenaerts, kohtunikud J. Malenovský, (ettekandja), R. Silva de Lapuerta,
E. Juhász ja D. Šváby,

kohtujurist: P. Cruz Villalón,

kohtusekretär: ametnik K. Sztranc-Sławiczek,

arvestades kirjalikus menetluses ja 30. novembri 2011. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Solvay SA, esindajad: *advocaat* W. A. Hoyng ja *advocaat* F. W. E. Eijsvogels,
- Honeywell Fluorine Products Europe BV, Honeywell Belgium NV ja Honeywell Europe NV,
esindajad: *advocaat* R. Ebbink ja *advocaat* R. Hermans,
- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja J. Kemper,
- Kreeka valitsus, esindaja: S. Chala,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

— Hispaania valitsus, esindaja: S. Centeno Huerta,
— Euroopa Komisjon, esindajad: A.-M. Rouchaud-Joët ja R. Troosters,
olles 29. märtsi 2012. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse, kohtuotsuste [tunnustamise ja] täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) [määruse pealkirja tõlget on täpsustatud Euroopa Kohtus] artikli 6 punkti 1, artikli 22 punkti 4 ja artikli 31 tõlgendamist.
- 2 See taotlus esitati kohtuvaidluses ühelt poolt Solvay SA, asukohaga Belgias (edaspidi „Solvay”), ja teiselt poolt Honeywell Fluorine Products Europe BV, asukohaga Madalmaades, ning Honeywell Belgium NV ja Honeywell Europe NV (mõlemad asukohaga Belgias) (edaspidi koos „Honeywelli äriühingud”) vahel seoses ühe Euroopa patendi mitme siseriikliku osa väidetava rikkumisega.

Õiguslik raamistik

Müncheni konventsioon

- 3 Münchenis 5. oktoobril 1973 allkirjastatud Euroopa patentide väljaandmise konventsiooni (edaspidi „Müncheni konventsioon”) artiklis 1 on ette nähtud, et konventsiooniga luuakse „osalisriikide ühine õigussüsteem leiutispatentide väljaandmiseks”.
- 4 Väljaspool patentide väljaandmist reguleerivaid ühiseeskirju kohaldatakse Euroopa patendi suhtes selle osalisriigi siseriiklikke õigusnorme, mille suhtes patent välja anti. Selle kohta on Müncheni konventsiooni artikli 2 lõikes 2 sätestatud:

„Euroopa patendil on osalisriigis, kelle suhtes see on välja antud, samasugune toime ning ta allub samadele tingimustele, mis selle riigi siseriiklik patent [...]”.

- 5 Euroopa patendi omanikule antavate õiguste kohta on selle konventsiooni artikli 64 lõigetes 1 ja 3 ette nähtud:

„(1) [...] [Euroopa patent] tagab alates patendi väljaandmise teate avaldamisest [...] selle omanikule igas osalisriigis, kelle suhtes patent on välja antud, samad õigused, mis talle annab selles riigis välja antud siseriiklik patent.

[...]

(3) Euroopa patendi rikkumise korral rakendatakse siseriiklikku õigust.”

Liidu õigus

- 6 Määruse nr 44/2001 põhjendustes 11, 12, 15 ja 19 on sätestatud:

„(11)

Kohtualluvuse eeskirjad peavad olema hästi etteaimatavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga ning seepärast peab kohtualluvus alati olema olema, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui kohtuvaidluse sisu või osapoolte autonoomia eeldab teistsugust seotust. [...]

(12) Lisaks kostja alalisele elukohale peaks kohtualluvusel olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele.

[...]

(15) Harmoonilise kohtumõistmise huvides tuleb samaaegsete menetluste võimalust võimalikult vähendada ja tagada, et kahes liikmesriigis ei tehta vastuolulisi kohtuotsuseid. [...]

[...]

(19) Tuleks tagada [27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT L 299, 13.12.1972, lk 32; edaspidi „Brüsseli konventsioon”)] ja käesoleva määruse vaheline järjepidevus ning selleks tuleks ette näha üleminekusätted. Järjepidevust on vaja ka Euroopa Ühenduste Kohtu tõlgendustes Brüsseli konventsiooni kohta ning 1971. aasta protokollil, mis käsitleb tõlgendamist Euroopa Kohtu poolt, muudetud redaktsioonis (EÜT 1998, C 27, lk 28),] tuleks kohaldada ka kohtuasjade suhtes, mille menetlus on käesoleva määruse jõustumise ajal pooleli.”

- 7 Kõnealuse määruse artiklis 2 on ette nähtud:

„1. Käesoleva määruse kohaselt kaevatakse isikud, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse nende kodakondsusest hoolimata.

2. Isikute suhtes, kes ei ole selle liikmesriigi kodanikud, kus on nende alaline elukoht, kohaldatakse selle riigi kodanike kohta kehtivaid kohtualluvuse eeskirju.”

- 8 Määruse nr 44/2001 II peatüki 2. jakku pealkirjaga „Kohtualluvus erandjuhtudel” [Mõiste „kohtualluvus erandjuhtudel” asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „valikuline kohtualluvus”.] kuuluva artikli 6 punktis 1 on ette nähtud:

„Isiku, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib kaevata ka:

1) juhul kui kostjaid on mitu, selle paiga kohtusse, kus on neist ühe alaline elukoht, tingimusel, et nõuded on sedavõrd tihedalt seotud, et eri menetlustest tulenevate vastuoluliste otsuste ohu vältimiseks oleks soovitatav neid menetleda ning otsuseid teha üheskoos.”

- 9 Sama määruse artikli 22 punktis 4 on ette nähtud:

„Alalisest elukohast olenemata erandkorras pädevad järgmised kohtud:

[...]

- 4) menetluste puhul, mis seonduvad patentide, kaubamärkide, disainilahenduste või muude selliste hoiuleandmisele või registreerimisele kuuluvate õiguste registreerimise või kehtivusega, selle liikmesriigi kohtud, kus hoiulevõtmist või registreerimist taotletakse, kus see on toimunud või kus see loetakse toimunuks ühenduse dokumendi või rahvusvahelise konventsiooni tingimuste kohaselt.

Ilma et see piiraks [Müncheni konventsiooniga] Euroopa Patendiametile antud volitusi, on ühele riigile antud Euroopa patentide registreerimise või kehtivusega seotud menetlustes alalisest elukohast olenemata erandkorras pädevad asjaomase liikmesriigi kohtud.”

- 10 Kõnealuse määruse artikkel 25 on sõnastatud järgmiselt:

„Kui liikmesriigi kohtule esitatakse hagi, mis on olulises osas seotud asjaga, mille puhul on artikli 22 kohaselt ainupädevad teise liikmesriigi kohtud, deklareerib see kohus omal algatusel, et ta ei ole selles asjas pädev.”

- 11 Sama määruse artiklis 31 on sätestatud:

„Liikmesriigi kohtute kaudu võib taotleda selliseid ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid, mis on selle riigi seadustega ette nähtud, isegi juhul, kui teise liikmesriigi kohtud on käesoleva määruse kohaselt asja sisuliseks arutamiseks pädevad.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 12 Solvay, kellele kuulub Euroopa patent EP 0 858 440, esitas 6. märtsil 2009 Honeywelli äriühingute vastu Rechtbank 's-Gravenhagele hagi selle patendi siseriiklikest osadest, mis kehtivad Taanis, Iirimaa, Kreekas, Luksemburgis, Austrias, Portugalis, Soomes, Rootsis, Liechtensteinis ja Šveitsis, tulenevate õiguste rikkumise tuvastamiseks, põhjusel et nad olid turustanud Honeywell International Inc-i toodetud toodet HFC-245 fa, mis on identne nimetatud patendiga kaitstuga.
- 13 Solvay heidab täpsemalt Honeywell Fluorine Products Europe BV-le ja Honeywell Europe NV-ile ette patendiga kaitstud toimingute tegemist kogu Euroopas ja Honeywell Belgium NV-le patendiga kaitstud toimingute tegemist Põhja- ja Kesk-Euroopas.
- 14 Selles menetluses esitas Solvay 9. detsembril 2009 mõne Honeywelli äriühingu vastu ka kõrvalnõude, taotledes niisuguse ajutise meetme kohaldamist, millega kogu põhikohtuasja menetluse ajaks keelatakse piiriülene rikkumine.
- 15 Honeywelli äriühingud väitsid kõrvalmenetluses, et vaidlusaluse patendi siseriiklikud osad on tühised, olgugi et nad ei ole nõudnud ega väljendanud kavatsust nõuda selle patendi mõne siseriikliku osa tühistamist ega vaidlustada põhihagi ja kõrvalnõude allumist asja menetlevale Madalmaade kohtule.
- 16 Neil asjaoludel otsustas Rechtbank 's-Gravenhage menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„Määruse [nr 44/2001] artikli 6 punkti 1 kohta:

1. Kas juhul, kui kahele või mitmele erinevatest liikmesriikidest pärit äriühingule heidetakse nimetatud liikmesriikidest ühe liikmesriigi kohtus pooleliolevas menetluses igaühele eraldi ette, et nad on patendiga kaitstud toimingutes ühe ja sama toote puhul pannud toime rikkumise Euroopa patendi – nii nagu see kehtib teises liikmesriigis – ühe ja sama siseriikliku osa suhtes, on olemas eri menetlustest tulenevate „vastuoluliste otsuste” võimalus määruse [nr 44/2001] artikli 6 punkti 1 tähenduses?

Määruse [nr 44/2001] artikli 22 punkti 4 kohta:

2. Kas määruse [nr 44/2001] artikli 22 punkti 4 tuleb sel juhul kohaldada menetluses, milles taotletakse välismaa patendile tugineva ajutise meetme (nagu esialgne piiriülese rikkumise keeld) rakendamist, kui taotluse vastustaja esitab vastuväite, et kaitstav välismaa patent, millele tuginetakse, on tühine, kusjuures tuleb silmas pidada, et kohus ei tee sel juhul lõplikku otsust kaitstava patendi kehtivuse kohta, vaid annab hinnangu selle kohta, kuidas otsustaks kohus, kellele asi allub [nimetatud] määruse artikli 22 punkti 4 kohaselt, ning ajutiste meetmete kohaldamise määruse rikkumiskeelu vormis tegemise taotlus jäetakse sel juhul rahuldamata, kui kohtu arvates on olemas mõistlik võimalus, mida ei saa arvestamata jätta, et kohus, kellele asi allub, tunnistab kaitstava patendi tühiseks?
3. Kas menetluses eelmise küsimuse tähenduses esitatakse määruse [nr 44/2001] artikli 22 punkti 4 kohaldamiseks tühisuse vastuväite selles mõttes vorminõudeid, et seda artiklit kohaldatakse üksnes juhul, kui kohtule, kellele asi allub [selle] määruse artikli 22 punkti 4 kohaselt, on juba esitatud tühistamishagi või see esitatakse kohtu poolt määratud tähtaja jooksul, et selleks on igal juhul patendi omanik kohtusse kutsutud või kutsutakse, või piisab üksnes tühisuse vastuväite esitamisest, ja kui see on nii, siis kas asjaomase vastuväite sisule esitatakse selles mõttes nõudeid, et see peab olema piisavalt põhjendatud ja/või et selle vastuväite esitamist ei saa pidada õiguse kuritarvitamiseks?
4. Kui vastus [teisele] küsimusele on jaatav, siis kas rikkumishagi allub pärast seda, kui menetluses esimese küsimuse tähenduses on esitatud tühisuse vastuväide asja menetlevale kohtule, ning viimane peab selle tagajärjel (kui hageja seda soovib) rikkumise suhtes toimuva menetluse peatama seni, kuni kohus, kellele asi allub määruse [nr 44/2001] artikli 22 punkti 4 alusel, on patendi asjaomase siseriikliku osa kehtivuse kohta teinud otsuse, või tuleb hagi jätta rahuldamata, kuna kohtuotsuse tegemise jaoks olulise vastuväite üle ei ole võimalik otsustada, või läheb rikkumishagi pärast seda, kui on esitatud tühisuse vastuväide, selle kohtu alluvusest välja?
5. Kui vastus [teisele] küsimusele on jaatav, siis kas liikmesriigi kohus saab määruse [nr 44/2001] artiklist 31 tuletada niisuguse taotluse temale allumise, millega taotletakse välismaa patendile tugineva ajutise meetme (nagu piiriülese rikkumise keeld) rakendamist, ja millele esitatakse vastuväide, et kaitstav patent on tühine, või (kui peaks otsustatama, et [selle] määruse artikli 22 punkti 4 kohaldamine ei mõjuta rikkumishagi lahendamise allumist Rechtbank [’s-Gravenhagele]) niisuguse vastuväite temale allumise, milles väidetakse, et kaitstav välismaa patent on tühine?
6. Kui vastus [viieksikule] küsimusele on jaatav, siis millised faktid või asjaolud on selleks vajalikud, et saaks eeldada [kohtuasjas C-391/95: Van Uden 17. novembril 1998 tehtud kohtuotsuse (EKL 1998, lk I-7091)] punktis 40 nimetatud reaalselt seost taotletud meetmete eseme ja selle osalisriigi territoriaalse pädevuse vahel, kus asub kohus, kelle poole pöörduti?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 17 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 44/2001 artikli 6 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et olukord, kus kahele või mitmele erinevates liikmesriikides asuvale äriühingule heidetakse nimetatud liikmesriikidest ühe liikmesriigi kohtus pooleliolevas menetluses igäühele eraldi ette, et nad on patendiga kaitstud toimingutes ühe ja sama toote puhul pannud toime rikkumise Euroopa patendi – nii nagu see kehtib teises liikmesriigis – ühe ja sama siseriikliku osa suhtes, võib tingida eri menetlustest tulenevad vastuolulised otsused selle sätte tähenduses.

- 18 Kõigepealt olgu meenutatud, et määruse nr 44/2001 artikli 6 punktis 1 on ette nähtud, et eri menetlustest tulenevate vastuoluliste otsuste ohu vältimiseks võib juhul, kui kostjaid on mitu, kaevata kostja selle paiga kohtusse, kus on neist ühe alaline elu- või asukoht, tingimusel, et nõuded on sedavõrd tihedalt seotud, et neid oleks soovitav menetleda ning otsuseid teha üheskoos.
- 19 Eesmärgi osas vastab määruse nr 44/2001 artikli 6 lõikes 1 ette nähtud kohtualluvuse eeskiri kooskõlas selle määruse põhjendustega 12 ja 15 ühelt poolt soovile aidata kaasa tõrgeteta kohtumõistmisele, võimalikult vähendada samaaegsete menetluste võimalust ja vältida seeläbi eri menetlustest tuleneda võivaid vastuolulisi lahendeid (vt 1. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-145/10: Painer, EKL 2011, lk I-12533, punkt 77).
- 20 Lisaks sellele tuleb kõnealuse valikulise kohtualluvuse eeskirja tõlgendamisel esiteks lähtuda määruse nr 44/2001 põhjendusest 11, mille kohaselt peavad kohtualluvuse eeskirjad olema hästi etteaimatavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elu- või asukohaga ning seepärast peab see kohtualluvus alati olema olema, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui kohtuvaidluse sisu või osapoolte autonoomia eeldab teistsugust seotust (vt 11. oktoobri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-98/06: Freeport, EKL 2007, lk I-8319, punkt 36).
- 21 Teiseks, kuivõrd see valikulise kohtualluvuse eeskiri kaldub kõrvale kostja elu- või asukohajärgse kohtu pädevuse põhimõttest, mis on sätestatud määruse nr 44/2001 artiklis 2, tuleb seda tõlgendada kitsalt ning tõlgendus ei tohi kaugemale minna nimetatud määruses otseselt ette nähtud juhtudest (vt eespool viidatud kohtuotsus Painer, punkt 74 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 22 Peale selle ei saa sama eeskirja tõlgendada sel viisil kohaldamise eesmärgil, mis võimaldaks hagejal kaevata kohtusse mitu kostjat üksnes selleks, et viia üks nendest kostjatest välja tema alalise elu- või asukoha järgse riigi kohtute alluvusest (vt selle kohta 27. septembri 1988. aasta otsus kohtuasjas 189/87: Kalfelis, EKL 1988, lk 5565, punktid 8 ja 9, 27. oktoobri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-51/97: Réunion européenne jt, EKL 1998, lk I-6511, punkt 47, ja eespool viidatud kohtuotsus Painer, punkt 78).
- 23 Euroopa Kohus on veel otsustanud, et liikmesriigi kohtu pädevuses on hinnata, kas temale esitatud nõuded on omavahel seotud, st et nimetatud nõuete eraldi menetlemise korral on olemas vastuoluliste otsuste oht, ja seoses sellega võtta arvesse kõiki vajalikke toimumaterjale (vt eespool viidatud kohtuotsused Freeport, punkt 41 ja Painer, punkt 83).
- 24 Sellega seoses märkis Euroopa Kohus siiski, et selleks et otsuseid saaks pidada niisugusteks, mis võivad olla vastuolulised määruse nr 44/2001 artikli 6 lõike 1 tähenduses, ei piisa erinevustest vaidluse lahenduses, vaid erinevus peab esinema ka sama faktilise ja õigusliku olukorra puhul (vt 13. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-539/03: Roche Nederland jt, EKL 2006, lk I-6535, punkt 26, ja eespool viidatud kohtuotsused Freeport, punkt 40, ja Painer, punkt 79).
- 25 Mis puutub selle hindamisse, kas tegemist on sama olukorraga, siis Euroopa Kohus on esiteks otsustanud, et ei saa järeldada, et faktilised asjaolud on samad, kui kostjad on erinevad ning neile süüks pandavad rikkumised, mis on toime pandud erinevates osalisriikides, ei ole samad. Teiseks leidis Euroopa Kohus, et ei saa järeldada, et õiguslik olukord on sama, kui mitme eri osalisriigi kohtutesse on esitatud hagi neis riikides asukohta omavate kostjate vastu vastavas riigis välja antud Euroopa patendi rikkumise küsimuses, mis on väidetavalt toime pandud nende territooriumil (vt eespool viidatud kohtuotsus Roche Nederland jt, punktid 27 ja 31).
- 26 Nimelt, nagu selgelt nähtub Müncheni konventsiooni artikli 2 lõikest 2 ja artikli 64 lõikest 1, kohaldatakse Euroopa patendi suhtes jätkuvalt selle osalisriigi siseriiklike õigusnorme, mille suhtes patent välja anti. Seetõttu tuleb kõnealuse konventsiooni artikli 64 lõike 3 kohaselt kõiki Euroopa patendi rikkumisjuhte uurida vastavalt selle riigi kehtivatele asjakohastele siseriiklikele õigusnormidele, mille suhtes patent on välja antud (eespool viidatud kohtuotsus Roche Nederland jt, punktid 29 ja 30).

- 27 Niisuguse kohtuasja nagu põhikohtuasi erisustest tuleneb, et sama faktilise ja õigusliku olukorra puhul võivad esineda võimalikud erinevused vaidluse lahenduses nii, et ei ole välistatud, et nende erinevuste tõttu tehtaks eri menetlustes vastuolulised otsused.
- 28 Nimelt, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 25 rõhutas, peaksid kaks kohut juhul, kui määruse nr 44/2001 artikli 6 punkt 1 ei oleks kohaldatav, kumbki omalt poolt analüüsima hagi esemeks olevaid rikkumisi vastavalt erinevatele siseriiklikele normistikele, mis reguleerivad selle Euroopa patendi siseriiklikke osi, mida väidetavalt rikuti. Näiteks peaksid nad samade Soome õigusnormide alusel hindama, kas Honeywelli äriühingud on rikkunud Euroopa patendi Soome osa seetõttu, et nad on turustanud identset võltsitud toodet Soome territooriumil.
- 29 Selleks, et niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas hinnata, kas talle esitatud nõuded on omavahel seotud ehk siis seda, kas nõuete eraldi menetlemise korral on olemas vastuoluliste otsuste oht, tuleb siseriiklikul kohtul arvesse võtta eelkõige kahte asjaolu: esiteks heidetakse mõlemale põhikohtuasja kostjale eraldi ette sama toote suhtes samu patendi rikkumisi ja teiseks on need patendi rikkumised toime pandud samades liikmesriikides, nii et nendega on rikutud kõnealuse Euroopa patendi samu siseriiklikke osi.
- 30 Eeltoodu põhjal tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 6 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et olukord, kus kahele või mitmele erinevates liikmesriikides asuvalle äriühingule heidetakse nimetatud liikmesriikidest ühe liikmesriigi kohtus pooleliolevas menetluses igäühele eraldi ette, et nad on patendiga kaitstud toimingutes ühe ja sama toote puhul pannud toime rikkumise Euroopa patendi – nii nagu see kehtib teises liikmesriigis – ühe ja sama siseriikliku osa suhtes, võib tingida eri menetlustest tulenevad vastuolulised otsused selle sätte tähenduses. Selle ohu olemasolu peab kõiki kohtutoimiku asjaolusid arvesse võttes hindama eelotsusetaotluse esitanud kohus.

Teine küsimus

- 31 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas määruse nr 44/2001 artikli 22 punkt 4 on kohaldatav menetluses, kus taotletakse välismaa patendile tugineva ajutise meetme (nagu esialgne piiriülese rikkumise keeld) rakendamist, kui põhikohtuasja taotluse vastustajad esitavad vastuväite, et välismaa patent, millele tuginetakse, on tühine, kusjuures tuleb silmas pidada, et kohus ei tee sel juhul lõplikku otsust selle patendi kehtivuse kohta, millele tuginetakse, vaid annab hinnangu selle kohta, kuidas otsustaks kohus, kellele asi allub määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 4 kohaselt, ning ajutiste meetmete kohaldamise määruse rikkumiskeelu vormis tegemise taotlus jäetakse sel juhul rahuldamata, kui kohtu arvates on olemas mõistlik võimalus, mida ei saa arvestamata jätta, et kohus, kellele asi allub, tunnistab patendi, millele tuginetakse, tühiseks.
- 32 Selle eelotsuse küsimuse sõnastusest ja eelotsusetaotlusest ilmneb, et põhikohtuasja vaidluse keskmes olev küsimus puudutab menetlust, milles taotletakse ajutise meetme kohaldamist, mida reguleerib määruse nr 44/2001 artiklis 31 sätestatud kohtualluvuse eeskiri.
- 33 Seetõttu tuleb esitatud küsimust mõista nii, et sellega soovitakse sisuliselt teada, kas määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sama määruse artikli 31 kohaldamine sellises olukorras nagu põhikohtuasjas.
- 34 Sellega seoses olgu tõdetud, et määruse nr 44/2001 artikli 31 kohaselt on liikmesriigi kohus pädev lahendama ajutiste või kaitsemeetmete kohaldamise taotlust isegi juhul, kui selle määruse kohaselt allub asja sisuline lahendamine teise liikmesriigi kohtule.

- 35 Peale selle, nagu tuleneb määruse nr 44/2001 artikli 22 punktist 4, on selle määrusega ette nähtud erandliku kohtualluvuse eeskiri, mille alusel alluvad patentide registreerimise või kehtivusega seonduvad menetlused selle liikmesriigi kohtule, kus hoiulevõtmist või registreerimist taotletakse, kus see on toimunud või kus see loetakse toimunuks ühenduse dokumendi või rahvusvahelise konventsiooni tingimuste kohaselt.
- 36 Määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 4 ja artikli 31 sõnastuse kohta tuleb kõigepealt märkida, et need sätted on mõeldud reguleerida erinevaid olukordi ning kummalgi on eraldi kohaldamisala. Nii on artikli 22 punkti 4 eesmärk määrata kindlaks kitsalt piiritletud valdkonda puudutavate vaidluste sisulise lahendamise kohtualluvus, samas kui artikkel 31 on kohaldatav olenemata sisulise lahendamise kohtualluvusest.
- 37 Lisaks sellele ei ole kummaski sättes teisele osutatud.
- 38 Seejärel tuleb seoses määruse nr 44/2001 ülesehitusega rõhutada, et nimetatud sätted kuuluvad määruse nr 44/2001 II peatükki „Kohtualluvus” ning kujutavad endast „erisätteid” sama peatüki 1. jaos sisalduvate „üldsätete” suhtes.
- 39 Seevastu ei viita miski sellele, et ühte kõnealustest sätetest võiks pidada teise suhtes üld- või erisätteks. Nimelt kuuluvad need sama peatüki eri jagudesse, ehk vastavalt 6. ja 10. jakku.
- 40 Järelikult on määruse nr 44/2001 artiklil 31 selle määruse artikli 22 punkti 4 suhtes iseseisev kohaldamisala. Nimelt, nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 34 on tõdetud, on artikkel 31 kohaldatav, kui kohtule, kellele asja sisuline arutamine ei allu, esitatakse ajutiste või kaitsemeetmete kohaldamise taotlus, mistõttu artikli 22 punkti 4, mis puudutab sisulise lahendamise kohtualluvust, ei saa põhimõtteliselt tõlgendada nii, et selle alusel saab teha erandi artiklist 31 ning seetõttu välistada viimati nimetatud sätte kohaldamise.
- 41 Sellegipoolest tuleb kindlaks teha, ega see, kuidas Euroopa Kohus tõlgendas Brüsseli konventsiooni artikli 16 punkti 4, ei tingi teistsugust järeldust.
- 42 Nimelt on oluline meenutada, et kuna määrus nr 44/2001 asendab nüüd liikmesriikidevahelistes suhetes Brüsseli konventsiooni, võib Euroopa Kohtu tõlgendusi konventsiooni sätetele laiendada ka kõnealusele määrusele, kui nende ühenduse aktide sätted on sisult võrdväärased (vt eelkõige 16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-189/08: Zuid-Chemie, EKL 2009, lk I-6917, punkt 18; 10. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-292/08: German Graphics Graphische Maschinen, EKL 2009, lk I-8421, punkt 27, ja 18. oktoobri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-406/09: Realchemie Nederland, EKL 2011, lk I-9773, punkt 38).
- 43 Määruse nr 44/2001 artikli 22 punktist 4, mis on asjakohane kõnesoleva küsimuse analüüsis, nähtub Brüsseli konventsiooni artikli 16 punktiga 4 samasugune süsteem ning need on lisaks peaaegu identse sõnastusega. Sellist võrdväarsust arvestades tuleb kooskõlas selle määruse põhjendusega 19 tagada järjepidevus nende kahe akti tõlgenduses (vt analoogia alusel 23. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-167/08: Draka NK Cables jt, EKL 2009, lk I-3477, punkt 20; 14. mai 2009. aasta otsus kohtuasjas C-180/06: Ilsinger, EKL 2009, lk I-3961, punkt 58, ning eespool viidatud kohtuotsus Zuid-Chemie, punkt 19).
- 44 Selle kohta tuleb märkida, et Euroopa Kohus tõlgendas kohtuasjas C-4/03: GAT 13. juulil 2006 tehtud otsuse (EKL 2006, lk I-6509) punktis 24 Brüsseli konventsiooni artikli 16 punkti 4 laialt, et tagada selle kasulik mõju. Nimelt otsustas Euroopa Kohus, et arvestades kõnealuse artikli paiknemist selle konventsiooni süsteemis ja taotletavat eesmärki, on selles artiklis ette nähtud kohtualluvuse eeskirjad oma olemuselt välistavad ja kohustuslikud ning kehtivad erilise õigusjõuga nii õigussubjektide kui ka kohtute suhtes.

- 45 Euroopa Kohus leidis lisaks, et Brüsseli konventsiooni artikli 16 punktis 4 ettenähtud erandlikku kohtualluvust tuleks kohaldada sõltumata menetluslikust olukorrast, milles patendi kehtivuse küsimus tõstatatakse, olgu see kas hagi või vastuväites, kas hagi esitamisel või menetluse hilisemas staadiumis (vt eespool viidatud kohtuotsus GAT, punkt 25).
- 46 Peale selle täpsustas Euroopa Kohus, et see, kui Brüsseli konventsiooni süsteemis lubatakse otsuseid, milles muu kohus kui patendi välja andnud riigi kohus otsustaks kõrvalmenetluses selle patendi kehtivuse üle, suurendaks otsuste vastuolulisuse ohtu, mida konventsioon püüab just ära hoida (vt eespool viidatud kohtuotsus GAT, punkt 29).
- 47 Pidades silmas Brüsseli konventsiooni artikli 16 punkti 4 laia tõlgendust Euroopa Kohtu poolt ja otsuste vastuolulisuse ohtu, mida selle sättega on soovitud ära hoida, ning võttes arvesse määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 4 ning Brüsseli konventsiooni artikli 16 punkti 4 võrdväarsust, millele on osutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 43, tuleb järeldada, et määruse nr 44/2001 artiklis 25, milles on sõnaselgelt viidatud sama määruse artiklile 22, sätestatud kohtualluvuse eeskirja ja teiste kohtualluvuse eeskirjade nagu eelkõige kõnealuse määruse artiklis 31 ettenähtud kohtualluvuse eeskirja kohaldamist võib mõjutada määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 4 eriline õigusjõud, mida on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktis 44.
- 48 Seetõttu tuleb kindlaks teha, kas määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 4 eriline kohaldamisala, nagu Euroopa Kohus seda on tõlgendanud, mõjutab selle määruse artikli 31 kohaldamist niisuguses olukorras, nagu on vaatluse all põhikohtuasjas, mis puudutab Euroopa patendist tulenevate õiguste rikkumise tuvastamise hagi, millega seoses on kõrvalmenetluses tõstatatud Euroopa patendi kehtivuse küsimus vastuväitena piiriülese rikkumise takistamiseks ajutise meetme võtmisele.
- 49 Selle kohta tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul ei tee kõrvalnõude üle otsustav kohus lõplikku otsust selle patendi kehtivuse kohta, millele tuginetakse, vaid hindab, kuidas selles suhteks otsustaks kohus, kellele asi allub määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 4 kohaselt, ja keeldub taotletud ajutise meetme võtmisest, kui leiab, et on olemas mõistlik võimalus, mida ei saa arvestamata jätta, et kohus, kellele asi allub, tunnistab selle patendi tühiiseks.
- 50 Neil asjaoludel tuleb järeldada, et käesoleva kohtuotsuse punktis 47 mainitud vastuoluliste otsuste oht on olematu, kuna kõrvalnõude üle otsustava kohtu esialgne otsus ei määra ette ära sisulist otsust, mille teeb kohus, kellele asi allub määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 4 kohaselt. Seega ei pea põhjuste tõttu, mille alusel Euroopa Kohus tõlgendas määruse nr 44/2001 artikli 22 punktis 4 sätestatud kohtualluvust laialt, sellisel juhul nagu põhikohtuasjas välistama kõnealuse määruse artikli 31 kohaldamist.
- 51 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus nimetatud määruse artikli 31 kohaldamine niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasjas.

Kolmas kuni kuues küsimus

- 52 Võttes arvesse teisele küsimusele antud vastust, puudub vajadus vastata kolmandale kuni kuuendale küsimusele.

Kohtukulud

- 53 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse, kohtuotsuste [tunnustamise ja] täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 6 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et olukord, kus kahele või mitmele erinevates liikmesriikides asuvale äriühingule heidetakse nimetatud liikmesriikidest ühe liikmesriigi kohtus pooleliolevas menetluses igäühele eraldi ette, et nad on patendiga kaitstud toimingutes ühe ja sama toote puhul pannud toime rikkumise Euroopa patendi – nii nagu see kehtib teises liikmesriigis – ühe ja sama siseriikliku osa suhtes, võib tingida eri menetlustest tulenevad vastuolulised otsused selle sätte tähenduses. Selle ohu olemasolu peab kõiki kohtutoimiku asjaolusid arvesse võttes hindama eelotsusetaotluse esitanud kohus.
2. Määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus nimetatud määruse artikli 31 kohaldamine niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasjas.

Allkirjad